

“Prohibir el vel a les escoles afavoreix el fonamentalisme”

Quina és la diferència principal entre el feminisme islàmic i el d'Occident?

—En termes generals, el feminisme islàmic sorgeix com una resposta al fonamentalisme, com una resposta de les dones musulmanes a aquest conservadorisme que vol privar-les dels seus drets. A més d'això, el feminisme islàmic apareix quan un col·lectiu de dones que han rebut educació es troben davant les contradiccions entre la fe i la modernitat; unes dones que, per primera vegada, són capaces d'estudiar els textos religiosos elles mateixes, sense necessitat que siguin els clergues els que ho facin.

—La llei islàmica i el feminisme són compatibles?

—Ara per ara, no. La llei islàmica, la xària, i especialment la jurisprudència islàmica, s'ha construït al llarg de molts segles amb uns esquemes del tot patriarcal. Per tant, tota la llei està pensada en benefici dels homes, cosa que és molt difícil de canviar. Això no obstant, en un gran nombre de països han sorgit moviments que intenten fer l'islam i la modernitat compatibles. El discurs de reformar l'islam i fer-lo més igualitari no és nou, el que és nou és que ara siguin les dones les que l'hagin adoptat. Això és gràcies a l'educació. A l'Iran, per exemple, més del 60% dels universitaris són dones i tenen l'oportunitat de dedicar molt més temps a l'aprenentatge. Fins i tot, a causa de l'amenaça del fonamentalisme, les dones s'han adonat de la necessitat de rebre educació religiosa.

—Quins són els punts clau de la discriminació de les dones en què lluita el moviment feminista?

—El principal és la família. Les lleis que regeixen la família són antigues i molt patriarcal; atorguen a l'home el dret a divorciar-se, a la poligàmia, els afavoreix a l'hora d'heretar. A l'Iran, per exemple, les dones no poden obtenir el passaport o acceptar un treball si el marit no els dona permís. Fins i tot,

Nayereh Tohidi (Teheran, Iran, 1951) ha estat consellera per a les Nacions Unides en projectes de gènere i desenvolupament. Fa poc va participar en el II Congrés Internacional de Feminisme Islàmic, celebrat a Barcelona, on va parlar de la situació i els reptes de les dones dins els països musulmans.

encara que a la pràctica no se sol fer, legalment, segons la llei familiar, les dones han de demanar permís a l'home per sortir de casa. A l'Iran aquesta classe de lleis van ser restaurades quan el fonamentalisme va arribar al poder el 1979.

—En alguns països islàmics, com per exemple a l'Iran, els valors del món occidental són absolutament rebutjats. Això és negatiu per al moviment feminista?

—I tant! El que passa és que els valors occidentals són rebutjats de manera molt selectiva. Alguns països no rebutgen coses que els són realment útils, com la tecnologia o el sistema parlamentari, per exemple. Fins i tot l'exèrcit o el sistema bancari és copiat de models occidentals. En canvi, altres aspectes, com la qüestió dels drets de la dona, que posen en contradicció el model d'estat, són considerats perjudicials. Tot plegat és molt hipòcrita.

“A l'Iran, per exemple, les dones no poden obtenir el passaport o acceptar un treball si el marit no els dóna permís”

—Al seu parer, els països occidentals haurien de fer alguna cosa per ajudar les dones que viuen en països islàmics a tenir els seus drets reconeguts, o és un assumpte intern?

—En gran part és una qüestió interna. És una bona pregunta, però difícil de respondre. Per una banda, les dones musulmanes necessitem el suport internacional, però és complicat veure com aquest suport s'hauria d'aplicar. En alguns casos no seria útil, sinó tot al contrari, perquè la intervenció internacional fa que la gent adopti una actitud defensiva. Per exemple, la qüestió de la mutilació genital no té res a veure amb l'Islam i no es practica en la majoria de països musulmans. Tanmateix, a Occident molta gent creu que és una tradició islàmica. Una cosa semblant passa amb el vel. Quan s'emfatitza la qüestió del vel i es redueix tot el problema a això, la gent es posa a la defensiva respecte la seva cultura. Això també és dolent per a les feministes, que són acusades de complicitat amb els interessos occidentals. Per tant, el que haurien de fer els països occidentals és simplement explicar què els passa a les dones musulmanes i facilitar que se senti la seva veu.

—Quina és la seva opinió sobre el dret a avortar lliurement, una de les demandes d'alguns corrents del feminisme occidental?

—L'avortament hauria de ser l'últim recurs per a les dones, però a la vegada hauria de ser una tria possible. Es pot promoure la idea que èticament i moralment l'avortament és dolent, i efectivament crec que és dolent per a la dona, però fer-lo il·legal no contribueix a solucionar el problema, sinó que aboca moltes dones a practicar-lo il·legalment. És, per tant, una opció per a les dones que ho necessiten en determinades circumstàncies, perquè tenir una criatura no desitjada pot ser un pecat tan gran com avortar.

—Recentment, en alguns països, com per exemple el Regne Unit, ha revifat la controvèrsia sobre l'ús del vel. És aquest un símbol de discriminació femenina?

—Depèn del context en què es miri. Personalment crec que el vel és una manera de controlar la sexualitat de les dones, de segregat espais i de fer les dones responsables d'alguns comportaments dels homes. En aquest sentit és una càrrega per a les dones; una peça de roba extra, restrictiva, amb l'objectiu de fer que el comportament de l'home sigui millor. Per aquesta raó, jo estic en contra d'aquesta idea del vel. Encara és més, estic absolutament en contra dels vels, com el que cobreix tot la cara, o qualsevol que fa que la dona sembli un objecte. És molt hipòcrita que els extremistes musulmans diguin que les dones occidentals que mostren el cos es converteixen en objectes. Naturalment estic en contra de considerar les dones com a objectes, però cobrir el cos de la dona amb un vel és exactament el mateix, és

“El feminisme islàmic sorgeix com una resposta al fonamentalisme”

la mateixa mentalitat. És insultant per a les dones. Per això, em va agradar que el ministre britànic Straw digués que se sentia incòmode i distant parlant amb dones amb la cara coberta.

—L'ús del vel dificulta la integració de les dones musulmanes o la relació amb els altres en la societat occidental, al seu parer?

—Per una banda és una qüestió política, però alhora és un període de transició. És a dir, moltes dones immigrants que vénen d'altres cultures han de passar una etapa de negociació amb la cultura d'acollida, per dir-ho d'alguna manera. Penso que la gent hauria de ser més pacient i donar-los temps per integrar-se. Entenent que la integració tampoc no ha de ser que tothom hagi d'anar vestit de la mateixa manera. Si el vel no és restrictiu, si no limita les dones, és una peça de roba com pot ser un barret, i hauria de ser tolerat. Il·legalitzar coses com aquesta són decisions polítiques que contribueixen a crear antagonismes i tensió dins la societat. Estic tant en

JORDI PLAT

contra d'obligar les dones a portar el vel, com passa en països com l'Iran, l'Aràbia Saudita o el Sudan, com de prohibir-lo.

—Els governs europeus, doncs, han de permetre a les nenes petites anar a l'escola amb el vel?

—El millor per a elles és que tinguin l'oportunitat de rebre educació. Prohibir el vel a les escoles a les nenes petites comporta privar-les d'una educació pública secular, la qual cosa afavoreix la causa del fonamentalisme.

—Què recomanaria als governs, i a la gent, que fessin per aconseguir una millor relació amb les persones d'origen musulmà?

—Que siguin inclusivament i que deixin els musulmans promoure la veu dels islamistes moderats, perquè la batalla més gran és la que duen a terme els musulmans progressistes i liberals enfront dels tradicionalistes, conservadors i fonamentalistes.

Xevi Camprubí